

H E R M A N N   H E S S E

Gertrud
Rosshalde
Ultima vară
a lui Klingsor

Traducere din limba germană de
MARIANA BĂRBULESIU
HANS NEUMANN
IOAN LIHACIU

CUPRINS

Gertrud	5
(Traducere de Mariana Bărbulescu)	
Rosshalde.....	205
(Traducere de Hans Neumann)	
Ultima vară a lui Klingsor.....	381
(Traducere de Ioan Lihaciu)	

HERMANN HESSE

Jocul cu mărgele de sticlă

HERMANN HESSE

Siddhartha. Călătoria spre Soare-Răsare

FRANZ KAFKA

Procesul

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

Citadela

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

Curierul de Sud. Zbor de noapte. Pământ al oamenilor. Pilot de război

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

Micul prinț

THOMAS MANN

Doctor Faustus

THOMAS MANN

Muntele vrăjit

ALBERT CAMUS

Străinul. Ciuna. Căderea. Exilul și împărăția

ALBERT CAMUS

Primul om

ALBERT CAMUS

Fața și reversul. Nunta. Mitul lui Sisif. Omul revoltat. Vara

HENRY DE MONTHERLANT

Băieții

HERMANN HESSE

Gertrud

© 1955 by Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main

Rosshalde

© 1956 by Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main

Klingsor's letzter Sommer

© 1920 by Hermann Hesse

Alle Rechte bei und vorbehalten durch Suhrkamp Verlag

© Editura RAO, 2014
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Ilustrația copertei

© Volodymyr Kaushan | Dreamstime

2014

Editura RAO

str. Bârgăului, nr. 9-11, sector 1, București, România

www.raobooks.com

www.rao.ro

GERTRUD

(1910)

Traducere de

MARIANA BĂRBULESU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HESSE, HERMANN

Gertrude ; Rosshalde ; Ultima vară a lui Klingsor / Hermann Hesse; trad.: Mariana Bădulescu, Hans Neumann, Ioan Lihaciu.

- București : Editura RAO, 2014

ISBN 978-606-609-614-0

I. Bădulescu, Mariana (trad.)

II. Neumann, Hans (trad.)

III. Lihaciu, Ioan (trad.)

821.112.2-31=135.1

CAPITOLUL ÎNTÂI

Dacă mă uit în urmă, din afără, la viața mea, ea nu pare deosebit de fericită. Și totuși, cu-atât mai mult nu-mi este îngăduit s-o numesc nefericită, cu toate greșelile ei. La urma urmelor, este chiar o mare nechibzuință să-ți pese prea mult de fericire sau nefericire, pentru că îmi închipui că aş renunța mai greu la cele mai nefericite zile din viață decât la toate cele fericite. Dacă, într-o viață de om, are vreun rost să accepți inevitabilul în mod conștient, să savurezi cum se cuvine binele și răul și să-ți cucerești, pe lângă destinul exterior, unul lăuntric, mai adevărat, neîntâmplător, atunci înseamnă că viața mea nu a fost săracă și nici rea. Dacă destinul exterior a treut peste mine, ca peste toți ceilalți, inevitabil și de zei rânduit, soarta mea lăuntrică a fost chiar opera mea, a cărei dulceață sau amărăciune mi se cuvin și pentru care gândesc să-mi iau toată răspunderea.

Uneori, în anii tinereții, mi-am dorit să fiu poet. Dacă aș fi, n-aș rezista tentației să-mi urmăresc viața până în umbrele delicate ale copilăriei și până la izvoarele dragi, păzite cu tandrețe, ale primelor mele amintiri. Dar aşa, această avere îmi este mult prea dragă și sfântă ca să doresc s-o risipesc, cumva, eu însuși. Despre copilăria mea

se poate spune doar că a fost frumoasă și senină; mi s-a dat libertatea să-mi descopăr singur înclinațiile și talentele, să-mi stârnesc eu însuși cele mai intime bucurii și dureri și să privesc viitorul, nu ca pe o putere străină, venită de sus, ci ca pe o speranță și un câștig al propriilor forțe. Așa am trecut neatins prin școli, fiind socotit un elev nu foarte iubit și puțin înzestrat, dar totuși la locul lui, care a fost lăsat în cele din urmă în voia sa, deoarece nu părea să suporte influențele puternice.

Cam de pe la săse sau șapte ani am înțeles că, dintre toate forțele invizibile, muzica era cea menită să pună stăpânire pe mine și să mă conducă. Din acel moment am avut propria lume, refugiu meu și cerul meu, pe care nimeni nu mi-l putea lua sau îngusta și pe care nu doream să-l împart cu nimeni. Eram muzician, deși n-am învățat să cânt la vreun instrument înainte de doisprezece ani și nici nu m-am gândit că aş vrea mai târziu să-mi câștig pâinea, făcând muzică.

Așa a rămas de atunci, fără vreo schimbare importantă și, de aceea, când privesc în urmă, viața mea nu mi se pare plină de culoare și de forme, ci, de la bun început, în armonie cu o notă fundamentală și orientată după o singură stea. Oricât de bine sau de rău îmi mergea altfel, viața mea lăuntrică a rămas neschimbată. Putteam să plutesc vreme îndelungată pe ape străine mie, să nu ating vreo partitură sau un instrument și totuși, în orice clipă, purtam o melodie în sânge și pe buze, o cadență și un ritm în respirație și în viață. Oricât de lacom aș fi căutat pe alte căi mântuirea, uitarea și eliberarea, oricât aș fi Tânjit după Dumnezeu, după recunoaștere și liniște, numai în muzică le-am găsit mereu pe toate. Nu era nevoie să fie Beethoven sau Bach: faptul că există

muzică pe lume, că un om poate fi uneori tulburat până în adâncul inimii sale de cadențe și străbătut de armonii și însemnat pentru mine, iarăși și iar, o profundă consolare și un temei al întregii existențe. O, muzica! Îți vine în minte o melodie, o cântă fără glas, doar în sinea ta, îți scalzi toată ființa în ea, ea pune stăpânire pe toate forțele și mișcările tale – și, în acele clipe în care trăiește în tine, stinge tot ce este întâmplător, rău, brutal, trist în ființa ta, face ca lumea să răsune odată cu tine, ușurează povara și dă aripi încremenirii! Toate acestea le poate face melodia unui cântec popular! Dar armonia! Până și simpla îmbinare armonioasă de sunete pure într-un acord, cum ar fi dangătul clopotelor, umple sufletul de grație și încântare și se întețește cu fiecare sunet care î se alătură și uneori poate să aprindă inima și să facă să tremure de placere, cum nicio altă voluptate nu poate.

Dintre toate imaginile fericirii pure, pe care și le-au închipuit popoarele și poeții, cea mai aleasă și mai profundă mi s-a părut, întotdeauna, cea a ascultării armoniei sferelor. Aici rătăceau visele mele cele mai tainice și mai prețioase – ca timp de o bătaie de inimă să aud întreaga alcătuire a universului și a vieții răsunând în armonia lor secretă, înnăscută. Ah, și de ce poate fi viața atât de încâlcită, de plină de dezacorduri și de minciunoasă, cum de pot exista neadevărul, răutatea, invidia și ura între oameni, când și cel mai mărunt cântec și cea mai neînsemnată muzică predică atât de limpede că puritatea, armonia și jocul frățesc al sunetelor clar armonizate deschid porțile cerului! Si cum pot eu să dojenesc pe cineva și să mă mânnii, când eu însuși, cu toată bunăvoiță, n-am reușit să fac din viața mea un cântec, o muzică pură! În străfundul sufletului simt îndemnul ferm, setea

nepotolită de întrupare și stingere a sunetelor, pure, plăcute, purtătoare de fericire; dar zilele mele sunt stăpânite de hazard și dizarmonie, și încotro mă îndrept și oriunde bat, de nicăieri răspunsul nu vine limpede și puternic.

Destul, vreau acum să povestesc. Dacă mă gândesc pentru cine scriu aceste pagini, cine are, de fapt, atâtă putere asupra mea încât să-mi poată cere să mă destăinui și să-mi sfărâme însingurarea, atunci trebuie să rostesc un nume drag de femeie, care nu numai că are cuprinsă în sine o mare parte din viața și din destinul meu, dar poate sta, de asemenea, ca un astru și ca un simbol aleasupra tuturor.

CAPITOLUL AL DOILEA

Abia în ultimii ani de școală, când toți colegii mei începură să vorbească despre viitoarele lor meserii, am căutat și eu să mă gândesc la asta. Ideea de a-mi face o meserie și un câștig din muzică era, de fapt, departe de mine; și totuși, nu mă puteam gândi la o altă îndeletnicire, care să mă bucure. Negustoria sau alte meșteșuguri pe care mi le propunea tata nu mă dezgustau, ele îmi erau doar indiferente. Dar cum colegii mei se mândreau într-atât cu meseriile alese de ei – poate c-a fost și un glas lăuntric care a încercat să mă convingă –, mi s-a părut totuși nimerit și drept să-mi fac o meserie din ceea ce oricum îmi umplea gândurile și era singurul lucru care mă bucura cu adevărat. Mi-a fost de folos faptul că de la doisprezece ani începusem să cânt la vioară și că, sub îndrumarea unui profesor bun, învățasem ceva aşa cum trebuie. Oricât de mult s-a împotrivit tata și oricâtă teamă i-a fost să-și vadă unicul fiu luând-o pe drumul nesigur al vieții de artist, tocmai împotrivirea sa a fost cea care mi-a înțețit voința, iar profesorul, care mă îndrăgea, mi-a susținut dorința pe măsura puterilor sale. În cele din urmă, tata a cedat – mi-a cerut doar, pentru a-mi pune la încercare stăruința și cu speranța că-mi voi

schimba ideile, să fac încă un an de școală, pe care l-am ispăsit până la capăt cu destulă răbdare și în timpul căruia am devenit și mai sigur de dorința mea.

În acest ultim an de școală m-am îndrăgostit, pentru prima oară, de o Tânără și drăguță domnișoară, din cercul nostru de cunoștințe. Fără a o vedea prea des și chiar fără a dori prea mult acest lucru, am savurat și am îndurat, ca într-un vis, dulcile tresăririle ale primei iubiri. Și, în acea vreme, fiindcă mă gândeam toată ziua, la fel de mult, la muzica și la dragostea mea, iar noaptea nu puteam dormi de-atâta minunată tulburare, am reținut, fiind pentru prima oară conștient de asta, melodii care mi-au venit în minte, două cântecele pe care am încercat să le notez. Asta m-a umplut de o sfioasă, dar intensă încântare, dincolo de care aproape că am uitat cu totul de copilăroasele mele suferințe amoroase. Între timp, am auzit că iubita mea lua ore de canto și am fost foarte dornic să o ascult o dată cântând. După luni de zile dorință mi-a fost împlinită, în casa părintilor mei, la o serată. Drăgălașa domnișoară a fost invitată să cânte, s-a împotrivit cu strășnicie, dar până la urmă a trebuit totuși să facă, iar eu am așteptat momentul cu o imensă încordare. Un domn acompania la micuțul nostru pian; a cântat câteva măsuri și ea a început. Ah, cânta prost, încristător de prost și, încă în timp ce cânta, uluirea și chinul mi s-au preschimbat în milă și apoi în veselie și, de atunci încolo, am scăpat de acest amor.

Am fost un elev răbdător și nu tocmai lipsit de râvnă, dar nu unul bun, iar în ultimul an nu mi-am mai dat chiar deloc silință. Vina nu o purta indolență și nici faptul că eram îndrăgostit, ci o stare de visare și nepăsare juvenilă, o amoroșală a simțurilor și a minții, care, numai din când

în când, era întreruptă brusc și cu violență atunci când unul dintre minunatele ceasuri de placere creatoare timpurie mă învăluia ca o boare amețitoare. Atunci mă simteam înconjurat de un aer nespus de clar, cum e cristalul, în care visarea și lâncezeala nu erau posibile, în care toate simțurile, ascuțite și atente, se așezau la pândă. Ceea ce s-a născut în acele ore a fost puțin, poate zece melodii și începutul câtorva forme armonice; însă aerul acela ceasuri nu l-am mai uitat niciodată, aerul acela nespus de clar, aproape rece, și acea concentrare încordată a gândurilor, pentru a da unei melodii adevărată, unică mișcare și dezlegare, care nu mai era întâmplătoare. Mulțumit nu eram de aceste mici realizări și nu le-am socotit niciodată valoroase și reușite, însă am înțeles că în viața mea nimic nu va fi la fel de prețios și de important ca revenirea unor asemenea ceasuri de puritate și de creație.

Pe lângă acestea, am cunoscut și zile de exaltare, când improvizam la vioară și mă bucuram de betița fanteziilor trecătoare și a dispozițiilor sufletești pline de culoare. Am știut însă curând că asta nu era creație, ci o joacă și o desfătare de care trebuia să mă păzesc. Am observat că una este să-ți urmezi visele și să savurezi ore îmbătătoare și cu totul altceva să înfrunți în luptă, neînduplecă și senin, ca pe un dușman, tainele formei. Și am observat, încă de pe atunci, că o creație adevărată însigurează și cere de la noi ceva ce trebuie scăzut din plăcerile vieții.

În sfârșit, am fost liber, școala o lăsase în urmă, îmi luase rămas-bun de la părinti și începusem o nouă viață ca student al Conservatorului din capitală. Așteptările mele erau mari și eram convins că voi fi un bun elev al școlii de muzică. Spre marele meu regret, lucrurile au stat însă altfel. Mi-era greu să urmăresc toate cursurile,

orele de pian, pe care trebuia să le iau acum, s-au dovedit a fi doar un mare chin și, în curând, tot acest studiu mi-a apărut în față ca un munte de neurcat. Firește că nu mă gândeam să renunț, dar eram dezamăgit și intimidat. Îmi dădeam seama acum că, în ciuda modestiei mele, mă considerasem totuși un fel de geniu și subapreciasem, în chip îngrijorător, eforturile și greutățile drumului către artă. În plus, îmi pierd cu totul cheful de a mai compune, fiindcă acum vedeam, la cea mai mărunță temă, doar munți de dificultăți și de reguli; am învățat astfel să nu mai am deloc încredere în ceea ce simțeam și n-am mai știut dacă în mine mai era măcar o scânteie de forță proprie. Prin urmare, m-am resemnat, am devenit mic și trist, îmi făceam treaba nu cu mult altfel decât mi-aș fi făcut-o într-un birou sau într-o altă școală, silitor și fără bucurie. Să mă plâng n-aveam voie – cu-atât mai puțin în scrisorile către cei de-acasă – și atunci mi-am continuat calea începută într-o tăcută dezamăgire și mi-am propus să devin măcar un violonist aşa cum trebuie. Am exersat și-am exersat, am înghițit grosolăniile și batjocura profesorilor, i-am văzut pe alții, pe care nu i-aș fi crezut în stare, progresând cu ușurință și culegând laude și mi-am coborât și mai mult ținta. Fiindcă nici cu cântatul la vioară lucrurile nu stăteau chiar atât de bine, încât să fi putut fi mândru de mine și să-mi fie îngăduit să mă gândesc cumva la virtuozitate. Totul arăta că, din mine, ar fi putut să iasă, la nevoie, după multă strădanie, un meșteșugar folositor, care cântă la umila sa vioară fără să se facă de râs, dar nici întru cinstirea sa, într-o mică orchestră oarecare și care astfel își câștigă pâinea.

Așa a fost acea perioadă, pe care mi-o dorisem cu atâtă infocare și de la care așteptasem totul, singura din

viața mea în care am fost părăsit de spiritul muzicii, mergând pe căi lipsite de bucurie și ducându-mi zilele fără sunet și fără ritm. Acolo unde căutasem plăcere, înălțare sufletească, strălucire și frumusețe am găsit doar pretenții, reguli, îndatoriri, greutăți și primejdii. Dacă-mi venea în minte ceva muzical, era fie banal și arhicunoscut, fie contrazicea vădit toate legile artei și nu putea, prin urmare, să aibă vreo valoare. Atunci am dat la o parte toate gândurile mărețe și toate speranțele. Eram unul dintre miiile de oameni care se apropie de artă cu multă îndrăzneală tinerească, dar care nu mai face față, când totul devine serios.

Această stare a durat aproape trei ani. Aveam peste douăzeci de ani, greșisem în mod evident în alegerea mea seriei și-mi continuam drumul început numai de rușine și dintr-un sentiment al datoriei. Nu mai știam nimic despre muzică, ci doar despre exerciții de digitație, teme grele, contradicții în știința armoniei, lecții împovărtătoare de pian la un profesor zeflemitor, care vedea în toate strădaniile mele doar o pierdere de vreme.

Dacă vechiul ideal n-ar fi rămas ascuns, dar încă viu în mine, m-aș fi putut simți de-a dreptul bine în anii aceia. Eram liber și aveam prieteni, eram un Tânăr arătos și înfloritor, fiul unor părinți înstăriți. Au fost clipe când mă bucuram de toate acestea, au fost zile vesele, iubiri trecătoare, chefuri, călătorii de vacanță. Dar n-am fost în stare să mă mângâi cu asta, să dau repede deoparte îndatoririle și să mă bucur, înainte de toate, de tinerețea mea. Fără să știu, în ceasurile de neatenție, dorul meu se îndrepta cu nerăbdare tot spre steaua artei și nu mi-a fost cu putință să-mi uit și să-mi adorm dezamăgirea. O singură dată mi-a reușit pe de-a-neregul.

A fost cea mai nesăbuită zi din nesăbuita mea tinerețe. Pe vremea aceea mă tineam după o elevă a vestitului profesor de canto H. Se pare că și ei îi mergea ca și mie: venea cu mari speranțe, dăduse peste profesori severi, nu era obișnuită cu munca și, până la urmă, a crezut chiar că-și pierde și vocea. A trecut ușor peste asta, flirta cu noi, colegii, și știa cum să ne scoată din minti, lucru care nu era, firește, prea greu. Avea acea frumusețe plină de temperament și de culori vii, care se ofilește repede.

Această frumoasă Liddy mă recucerea mereu cu cochetăria ei naivă, ori de câte ori o vedeam. N-am fost niciodată îndrăgostit multă vreme de ea, adesea o uitam cu totul, dar când eram lângă ea, dragostea mă năpădea din nou. Se juca cu mine cum o făcea și cu alții, ne provoca, își gusta din plin puterea ce o avea asupra noastră și-și punea în joc ea însăși doar senzualitatea iscăditoare a tinereții sale. Era foarte frumoasă, dar numai când vorbea și se mișca sau când râdea cu glasul ei cald și profund, când dansa sau când se desfășa cu gelozia admiratorilor săi. Ori de câte ori mă întorceam de la o petrecere, la care o văzusem, râdeam singur de mine și-mi dovedeam că unui om de felul meu îi era imposibil s-o iubească cu-adevărat pe această îmbietoare maestră într-ale bucuriilor vieții. Uneori însă reușea din nou să mă tulbure, peste măsură, cu un gest, cu un cuvânt șoptit, încât jumătate de noapte stăteam înfierbântat și fără astămpăr în preajma locuinței ei.

Am avut atunci o scurtă perioadă de zburălnicie și de exuberanță, pe jumătate silită. După zile întregi de deprimare și de liniște apăsătoare, tinerețea mea cerea cu patimă agitație și încântare și atunci umblam cu câțiva colegi de aceeași vîrstă după petreceri și farse. Treceam

drept niște scandalagii veseli, nebunatici, ba chiar periculoși, ceea ce nu era cazul meu, și ne bucuram față de Liddy și micul ei cerc de o îndoielnică, dar totuși dulce glorie. Cât, din purtarea asta, era pornire tinerească adevarată și cât insensibilizare voită, nu mai pot spune astăzi, deoarece am lăsat cu totul în urmă, de multă vreme, acele stări și orice fel de apucături tinerești. Dacă totuși am întrecut, cumva, măsura, atunci am plătit pentru asta. Într-o zi de iarnă, când nu erau cursuri, am ieșit în afara orașului împreună, opt sau zece tineri, printre care și Liddy cu trei prietene. Aveam sănii, a căror folosire trecea pe atunci încă drept o distracție pentru copii, și am căutat părții bune de săniș pe drumurile și povârnișurile fânețelor din împrejurimile deluroase ale orașului. Îmi amintesc exact ziua aceea, era potrivit de rece, din când în când apărea soarele, câte un sfert de oră, aerul tare mirrosea minunată zăpadă. Fetele arătau minunat, cu hainele și baticurile lor colorate pe fundalul alb, aerul aspru era amețitor, iar mișcarea vioaie, în atmosferă proaspătă, o placere. Micul nostru grup era în cea mai veselă dispoziție, se auzeau din când în când nume hazlii și tachinării, li se răspundeau cu bulgări de zăpadă și se iscau mici războiye, până când, înfierbântăți și plini de zăpadă, ne opream și trebuia să ne tragem sufletul o vreme înainte de a reîncepe. A fost construită, asediată și cucerită o mare cetate de zăpadă și, între timp, am mai făcut și câte un drum cu sania, în josul vreunei pajîști povârnite.

La prânz, când ni se făcuse o foame îngrozitoare de-atâta alergătură, am căutat și am găsit un sat și un han bun, am cerut supe și fripturi, ne-am făcut stăpâni pe pian, am cântat, am strigat, am comandat vin și grog. Mâncarea a venit și a fost întâmpinată sărbătoarește, vinul